

УДК 130.2

Пітура Т. – ст. гр. БМ-11

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя*

## **СОКРАТ ТА ЙОГО ПРИНЦИП «ПІЗНАЙ САМОГО СЕБЕ»**

Науковий керівник: асист. Чоп Т.О.

Життя Сократа супроводжує безліч легенд. Сам він за все своє життя не написав жодного слова, хоча саме його філософські погляди лягли в основу антропологічного повороту античної філософії.

В основі вчення Сократа лежить вислів дельфійського оракула: «Пізнай самого себе», який став поштовхом, що надихнув великого філософа перейти від питання: «Що я можу знати?» до проблеми: «Що я можу зробити?». Критикуючи релятивізм своїх вчителів-софістів, Сократ намагався сформулювати проблему, увага до якої була б гідна людського пізнання. «Істинне пізнання, з точки зору Сократа, покликане дати людині істинні орієнтири для її повсякденного життя». Все те, що людина відкриває для себе у сфері доцільності облаштування світу, природніх і божественних явищ, важливе, в першу чергу, для того, щоб вона могла навчитись розумно і послідовно облаштовувати своє існування. Істинне пізнання, на яке націлені людські пошуки, не може бути нагромадженням фактів про навколишнє середовище, воно має бути націлене на формування справжніх орієнтирів для людського життя. Визнаючи універсальну міць людського Розуму, Сократ міцно пов'язує його з людською поведінкою. Пізнання – шлях до розуміння, розуміння – шлях до самовдосконалення.

Гносеологічна проблематика сократівської філософії нерозривно пов'язана з етикою. Центр його пошуків – питання про добродійне життя та моральні якості людини. Оскільки джерело істинного знання, за Сократом, Бог, його пошуки повертають людини до сфери божественного. «Знання божественне, і тільки воно возвеличує людину і робить її подібною до богів».

Завдячувати наявності в собі розуму і знання, людина має своїй безсмертній душі. Завдяки їй, її божественній суті, вона може не лише пізнавати окремі прояви навколишнього світу, вона може долучатись до найвищого, божественного рівня знання. Людська Душа є безсмертною, саме в ній залишаються спогади про істинні цінності – абсолютне добро, Благо. Тому вислів «Пізнай самого себе» апелює до внутрішнього осяяння, яке відкриє перед людиною сенс і призначення будь-чого.

Людина має дбати про свою душу, оскільки вона може бути у небезпеці. В залежності від способу життя того, в кому вона перебуває, душа може прямувати до самовдосконалення, а може до руйнування. Уникнути останнього людині допоможе знання. У Сократа – це знання конкретних етичних категорій, пошук їх внутрішнього змісту він називав «маєвтикою» - повивальним мистецтвом, яким володіла його мати. Як в муках народжується дитя, так в складних пошуках народжується істина. «Етична добродійність в цілому, і різні її частини та прояви – наприклад, такі достоїнства як благочестя, мудрість, розважливість, справедливість – являють собою знання, яке забезпечує вибір блага і відхилення від зла». Бути мужнім, вважає Сократ, можна лише тоді, коли ти знаєш, що таке мужність, прямувати до Добра, лише тоді, коли ти можеш з'ясувати, чим воно є.

Справжнє знання, наголошує Сократ, невідворотно веде до добродійної поведінки, а «філософія – це роздуми розумної людини над загальнообов'язковим законом добра».